

Integrala Shakespeare

2

MĂSURĂ PENTRU MĂSURĂ

...este povestea unei deghizări, cu scopul de a scoate la lumină că omul este produsul propriilor sale greșeli, și că greșeala și ispășirea sînt condiții inerente, pentru a trăi în lumina legii morale.

În *Măsură pentru măsură*, Shakespeare parcă ne-ar fi ilustrat un caz din *Despre spiritul legilor* a lui Montesquieu: juridic, legea e prea aspră ca să poată fi aplicată de un executor blind și pentru a putea fi respectată de popor. Cel ce nu a greșit niciodată față de legea morală a cetății, Angelo (nume generic), este pus la încercare de blindul Duce, acordîndu-i-se puterea deplină de a fi judecător și executor suprem. Dar cel îndeajuns de puternic ca să aplice legea se dovedește a nu fi îndeajuns de slab pentru a-i suporta îngrădirea. În miinile și în mintea lui Angelo — lăsat de Duce ca înlocuitor — legea supremă a cetății, ocrotirea virtuții familiei, devine un instrument de împlinire a propriilor patimi, stîrnite accidental, prin întîlnirea cu o femeie neprihănită.

Să fie oare, omul, doar o victimă a împrejurărilor, și să nu se cunoască decît prin ele? Puritatea morală, atîta vreme cît nu e pusă la încercare, să fie doar o stare de inconștiență? Sînt nevinovați doar cei ce nu și-au încercat firea, în adînc vinovată?

„Vicleanul vrăjmaș al omenirii pune drept momeală în undiță chiar sfinți, cînd vrea să piardă un sfinț” — spune Angelo — și, cînd spune aceste vorbe, el se desprinde, prin cunoaștere, de păcatul de a dori, nelegiuit, femeia, dar, totodată, aruncă de la sine și sentimentul vinovăției, punîndu-l pe seama unei abstracțiuni. Iată un gînd pregătitor pentru greșeală, care arată inautenticitatea morală a lui Angelo. El mai mult se vrea moral, decît este cu adevărat. În fond, este o fire pătimașă, care imită practicile moralei, pentru a cîștiga stima celor din jur și a sa proprie. Angelo se idealizează, se minte, acordîndu-și calități pe care nu le are ca dat sufletesc, sau, dacă sînt, acestea îi rămîn ascunse trăirii. Ca să poată accede la puritate, Angelo trebuie să aibă conștiința vinovăției, să o realizeze și să o ispășească; și, Angelo va păcătuîți greu, va fi ticălos și sperjur, pină

cînd, la ceea ce ținea mai mult, stima celor din jur, va fi spulberată prin faptele lui, făcute publice de Duce, care totodată, îl lasă să făptuiască doar în închipuire. Prin grija Ducelui, el rămîne vinovat moral, nu și juridic. Angelo este un exaltat al purității morale. Dar exaltarea este un proces psihosomatic care maculează trăirea pură a valorii. Turbulența afectivă întuneacă lumina înțelegerii intelective. Pedeapsa cu moartea, pe care i-o dă lui Claudio, fiindcă a încălcat legea virtuții, este un act datorat exaltării celui ce nu și-a conștientizat posibilitatea de a cădea el însuși în greșeală.

La rîndul său, Isabela, întruchipare a castității, este astfel prin firea ei. Ea nu trește sentimentul vinovăției cărnii mai profund decît o cere ordinul călugăresc în care vrea să intre, părăindu-i-se că restricțiile mînăstirii nu sînt îndeajuns de aspre. De aceea, nu poate să accepte propunerea lui Angelo, ca ea să-i cedeze în schimbul salvării fratelui, pentru care implorase milă; aceasta ar fi însemnat să se facă vinovată de a împărtăși o dragoste neîngăduită. Ea spune: „Să slujim, oare, cerul, cu mai puțin respect decît cel acordat făpturii noastre pămîntene?” E un reproș adresat lui Angelo, dar și o manifestare a credinței ființei cu adevărat morale, pentru care există o armonie perfectă între valoare, chiar dacă situată într-un plan transcendent, și om ca posesor al facultății de cunoaștere a ei. Isabela este o ființă spiritualizată. Ea nu poate păcătuîți, nu pentru că a ales între păcat și virtute (act de preferință și, deci, de voință), ci pentru că posedă conștiința că omul este purtător de vină. În aceeași situație va ajunge și Angelo, cînd ticăloșia lui va deveni publică, sub atoa-teîntelegătoarea judecată a Ducelui, care s-a travestit în călugăr (duhovnic și sfătuitor), pentru a incurca și descurca firele unei intrigi cu efecte moralizatoare.

Kenneth Colley a interpretat rolul Ducelui și al deghizării sale, Călugărul. Plin de nobilă măreție a fost Ducele, umbră ferită, cu apariții neașteptate, cu priviri alunecînd în lături, pînditoare, a fost Călugărul. E de reținut scena dintre Ducele deghizat și clevetitorul Lucio, cînd fizionomia călugărului se modifică sub imperiul unei nobile indignări. Este figura omului lovit de calomnie; derulă, urmată de asprimea celui ce nu poate ierta. Dar, între aceste înfățișări și blindețea celui ce înțelege și iartă, nu transparent îngîndurarea și însingurarea celui ce cunoaște adîncurile firii omenești și previne, lucrînd ca faptele să nu se producă, ci „să rămînă în cuget, ce-i urzit în cuget”. Această atitudine ar fi contrastat benefic cu aceea plină de asprime din scena menționată, ilustrînd teza ordinii morale umane, conținută în piesă, anume,

că, mai de neiertat — decît — cel vinovat juridic, dar care-și ispășește vina, este cel ce învinovățește pe nevinovat, și incită la vină, subminînd legile conviețuirii omenеști. E locul să vorbim despre Lucio, clevetitorul, și despre întruchiparea pe care i-a dat-o Christopher Strauli. Gesturi ostentative, alură obraznică și fanfaronă, siluetă parcă înălțată pe niște coturni închipuți, vestimentația stridentă, toate compun caricatura taratului moral fără puțință de îndreptare, încărcat de păcatele trufiei și calomniei.

În rolul lui Angelo, Tim Pigott-Smith e mai cu seamă bine distribuit de regizor: figură greoaie cu nas puternic, frunte oșoasă, gură senzuală și o bărbie care nu arată voință. Strălucitor a fost jocul actriței Kate Nelligan (Isabela): puritate și noblețe a gesturilor, și vocii, și un fizic spiritualizat, aducînd aminte de madoanele școlii venețiene.

Regizorul Desmond David este un bun fizionomist și posedă o rară cultură plastică. Mai fiecare scenă pare a fi desprinsă din tablouri de epocă. Spațiul este distribuit în compoziții pline de vigoare și farmec, și echilibrul imaginii nu lasă de dorit, nici atunci cînd actorii se așită cu vehemență. De pildă, scena cînd mișcările în sens contrar ale lui Angelo și Isabellei sînt echilibrate de o statuie a lui Apolon aflată în fundal.

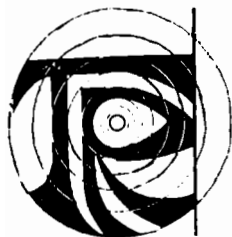
Constantin RADU-MARIA

cite profesia cu exemplar curaj și simț al responsabilității. Pe o structură conflictuală nu foarte nouă, previzibilă adesea, piesa are meritul unei alcătuirii clare, sigure, cu o demonstrație argumentată dramatic. Aceeași construcție echilibrată, în care se reliefează liniile de forță, momentele semnificative, definește și montarea semnată de Dan Puican. O foarte bună echipă de actori — Victor Rebengiuc, Gina Patrichi, Ion Pavlescu ș.a. — conferă spectacolului radiofonic vibrație, forță de expresie.

● În *Cei care nu renunță* (adaptare radiofonică de Dan Costescu după piesa *Fata Morgana*, de Octav Măgureanu), valoarea individuală se impune nu în pofida, ci datorită celor din jur. Nimeni nu-și poate fructifica propriile calități, nimeni nu se poate afirma într-adevăr, nu se poate împlini, decît alături de colectiv, împreună cu colectivul — este teza într-un tot valabilă, dar destul de inabil susținută de piesă. Textul interesează prin idei, dar păcătuiește prin rigiditatea simplistă cu care le susține. Montarea este realizată de Dan Puican cu profesionalism, dar fără prea mare convingere, portretele scenice beneficiind, totuși, grație actorilor, de o undă de autenticitate. Vom nota, dintre interpreți, pe Ion Caramitru, Ștefan Radoff, Corado Negreanu, Ion Pavlescu, Ruxandra Sireteanu.

● O coincidență nu lipsită de semnificații făcea ca, la cîteva zile după ce presa anunța decesul scriitorului englez A. J. Cronin, emisiunea de teatru radiofonic să prezinte în premieră o dramatizare după celebrul roman *Citadela*. Premiera se cuvine consemnată pentru calitatea dramatizării semnate de Rodica Suci-Stroescu și pentru ținuta artistică a montării datorate lui Constantin Dinischiotu. Versiunea radiofonică reține momentele semnificative ale evoluției sufletești, profesionale, sociale a eroului, renunțînd, cu discernămint, la un noian de detalii care ar fi împovărat construcția dramatică. Se evită tentația melodramei, accentul cade pe caracterul realist, pe latura psihologică, drama are forță și gravitate. Montarea se recomandă prin expresiva austeritate a mijloacelor, prin ordinea și soliditatea alcătuirii. Merite deosebite în reușita spectacolului radiofonic revin interpreților, nu numai pentru crearea sugestivă a unor roluri, dar și pentru știința de a le da un ton unitar, de a realiza un ansamblu. Pe drept, întreaga distribuție se cere menționată: Ion Caramitru, Valeria Seciu, Dina Cocea, George Constantin, Valeria Gagealov, Ion Marinescu, Ion Pavlescu, Corado Negreanu, Constantin Băltărețu, Constantin Dinulescu, Marieta Luca, Ruxandra Sireteanu, Hamdi Cerchez.

Cristina DUMITRESCU

Anevoiosul drum al împlinirii

Dintre premierele teatrului radiofonic din ultima lună, ne-am oprit la trei piese care exprimă, fiecare în alt fel, aceeași temă: drumul lung, spinos, nelipsit adesea de greșeli și rătăcirii, al afirmării, al împlinirii profesionale.

● *Intîlnirea de la ora 5*, de Paul Ioachim, este versiunea radiofonică a unui text prezentat nu de mult la televiziune. Eroul, un medic realizat pe plan social, dar care resimte cu acuitate inconsistența realizării sale pe plan strict profesional, va avea forța, necesara încredere în vocația lui, pentru a lua totul de la început. Este un pariu cu sine însuși, din care va ieși biruitor, pentru că va avea tăria de a nu se lăsa înăbușit de prudența comodă a celor din jur, de a nu permite să i se „taie aripile”, pentru că va ști să-și apere credința, să-și exer-